

<<< Natrag

Datum objave: 10.1.2013 Rubrika: Beseda

ZDENKO UKOVIĆ ŽEJANAC Z UDRUGE »TRAGOVI« POVEDA ČA SE DELA DA SE ŽEJANSKI OBIČAJI NE POZABE

ŽEJANSKI KANTADURI

Zakantali na staren zajike i se su boji

Do pred jeno tri leta čul se kanat na samo va oštarije. Onda smo se domisleli da bi bilo dobro zakantat neke pjesmi ke se pomalo gube, ali na žejansken zajike. **Sad nas je osan i dobro bi nan prišal još ki mlaji**

Piše Cvjetana MILETIĆ

Počeli smo trošit dan po dan od novega leta 2013. A nas naša štorija peja malo va pasano, a malo va buduće vreme. Pravo za reč se štorije od živjenja su vavek takove. Zato ni ova današnja ni drugačija. Ale, ova je štorija prava žejanska, samo ju mi ne umemo po žejanski zapisat. Zajik je to ki se pomalo zgubjuje, magar je va njin skrivena sa bogatija jenega kraja. Zato štoriju zapišujemo na naš mešano kastaško-lovranski mod..

Pred malo je va lovranskoj Galerije Laurus otprta izložba »Neka nu me uci...« ča na žejansken zajike znači »Da me ne pozabiš...« Izložbu je paričala Udruga »Tragovi«, a njeni autori su Zvezdana Vrzić, Viviana Brkarić i Robert Doričić. Izložba se seli z mesta va mesto, a na kraje će finit kako stalni postav va Šušnjevice i Žejanah. Da nekadajna žejanska škola – po koj više ne strču školani aš ih ni, nego se skupjaju stariji – ne ostane prazna i zapušćena, školska su vrata otprta sen udrugan ke tu imaju mesta i za delat i za vježbat. A ča te udrugi delaju, najboje nan more povedet pravi Žejanac. On na otvorenju ove izložbi ni povedal, nego od sega srca kantat.

Danaska školi već ni

S nami je Zdenko Uković le Lenke, po rojenjen Žejanac, po živjenjen Lovranac. Pa homo na sam početak štorije...

Ki je i čigov Zdenko? Najboje da sam povede...

– Povedet ću van, ali ne po žejanski. Ja dobro govorin svoj materinski zajik, ali oni ki čitaju »Besedu« morda ne bi razumeli. Rojen san 1950. leta va Žejanah, va kuće le Lenke, vi bite rekli Lenkineh, od oca Antona le Lenke i materi Marije lu Didiču. Oni su imeli deset dece. Najmlaji od teh deset san bil ja. Još nas je pet živeh, ma smo se rasuli kot rakova deca po svete. Dva brata su va Australije, jedan živeje va Francuskoj, a jena sestra je va Švedskoj. Samo ja bivan va Lovrane. Vidimo se i čujemo kako s ken. Oni ki su bliže pridu sako leto, oni z dajega kako moru. Hvali Bože, telefonu i internetu, danaska je se lagje...

Kade ste hodil va školu?

– Prva četiri razreda va Žejanah, druga četiri do osmega va Munah. Nekada je dece bilo čuda. Jeno leto, rečimo tamo 1952. va pet razredi bilo je Žejanah 98 školani. Onda je broj hodil se na manje i danaska školi već ni. Potle osnovne finil san Građevinsku školu v Reke pa naukoval i još deset let delal va poduzeće »Jadran«. Onda san šal delat va opatijski Kvarner express. Prvo san vozil kamion, potle kurijeru, a da bin mogal vozit kurijeru moral san storit i peti stupanj saobraćajne školi, ča bi bilo kako VKV za vožnju. Delal san se dokle ni firma propala. Kad se to dogodilo, ja san već imel neko leto i delo se teško nahajalo pa san do penzije vozil privatno, neš za naše firmi, a neš za jenu stranu. Danas san va penzije i moren delat ča ću... Moren kantat!

Ja, ma sad već niste Lenkin leh Zdenkin. Kade Vas je našla Vaša Zdenka? Al ste našal Vi nju?

Prej bil zvončar

– Našli smo se va Žejanah. Skoro da mi j' bila prva suseda. Zdenka je s kuće lu Jandrina. Oženili smo se 1977. leta i šli bivati h Pobron. Tu smo bili šest let. Čekali smo da se fine ove kuće va Zahejeh i tako smo se va Lovran doselili 1983. Od tega smo leta Lovranci-Žejanci. Danaska na Lovranščine biva još jeno desetak žejanskeh familij, morda i ka više, ne znan. Nan se ovde rodil sin Stiven, odrastal je, oženil se i dal nan dve lepe vuki – Petru i Floru.

Sin je pravi Lovranac, ale ga čujemo kad se paričuje za poč sa zvončari, reklo bi se da je vezan i za Žejane?

– Prej san ja bil zvončar, ma san zadnjih let predal štafetu sinu. Mlaji je i krepji za zvonci nosit. A naš Pust odvavek prvo pošne. Na pol noći s petega na šesti jenar zvoni se okol sela i pridu h nan prijateli. Tako se va smehe i kunpanije dočekaju Sveta tri kralja. Pust va Žejanah i Munah dura desetak dan više nego druguda, a naši zvončari radi gredu sakamo kamo ih se pozove. I sagdere ih veselo dočekaju. Mi na Pust gremo va Mune, a njih i zvončari pridu h nan. Pitate kako se obučuju? Već čuda let jednako. Na glavu se stavi kumarak. Na njih su dve rože, miće hartulini i čuda fijočići, a se oko vise šare bajere storene od krep-harti. Zdola zvončar nosi mornarsku maju i brageše, čmi postoli, dva bela facola na prseh i dve koži od ofci, ke mi zovemo šuba. Veća šuba gre okol pasa, manja na hrbat. Okolo pasa se veže špag, ki se preko ramen na hrbate križa tako da drži sa tri zvona al klopote. Korak zvončarski ni težak, ali ga treba znat. Treba imet taj zvončarski mot, a on je posensega drugačiji od drugeh zvončari ča se najboje vidi na matujskoj smotre. Treba imet i dobro uho da ne zvone si isto i va isto vreme, nego da se čuje muzika od zvoni. Naši zvončari vavek kunpanjaju ženske va počmjenkah, a to je va našoj narodnoj nošnje.

Iščemo mlaji

Zvončari su najveća kunpanija va Žejanah?

– Su, ja. Sako se leto skupi i do četrdesetak zvončari va Pusnen društvu »Žejanski zvončari«. Oni pridu od sakuda aš ne bivaju si va Žejanah. I tu je dosta mladeh. Saki najde malo vremena za poč va zvončari aš to se dela jedanput na leto. Ali, mladeh nan fali va sačeren drugen. Posebe va muzike i kante.

Storili ste i svoju, ne klapu, nego kunpaniju kanturi?

– Smo. Do pred jeno tri leta čul se kanat samo va oštarije. Onda smo se domisleli da bi bilo dobro zakantat neke stare pjesmi, ke se pomalo gube i neke nove, ali na žejansken zajike. Pa smo se nazvali »Žejanski kntaduri«. Glavni voditelj nan je Igor Doričić, a s manun kantaju još Cvetko Rado Doričić, Željko Doričić, Mauro Doričić, Nenad Strčić, Aleksandar Suša i Vilim Sanković. Sad nas je osan i dobro bi nan prišal još ki mlaji. Kantamo stari žejanski kanti, ki su se skoro zatrl i keh smo morali obnovit. Spočetka je bilo teško aš ni noti nego samo uho. Ma se ča daje kantamo, se smo boji. Već imamo petnajstak starih pjesam keh smo i zapisali, da se opeta ne zgube, a kantamo, kako san van već rekal, i nove pjesmi na žejansken zajike. Neke nan je na žejanski zajik raneje prehitil Boris Doričić, a sada to stori Rado Doričić. Ako zarabi si mu pomoremo... Storili smo i pet nosači zvuka. Zadnji nan se zove »Nu te da«, ča znači "Ne daj se". More ga se nabavit i regalat onen ki vole čut naš zajik. Za ovi blagani kantali smo va Žejanah, v Reke i va Lovrane, va Ilirskoj Bistrice, na Zzoneče, pul Matuj i va Klane...

Va kante van ne treba muzika, ale vi imate i muziku i cindru?

– Cindra je našo staro glazbalo, ko se skoro pa zgubilo. Zadnja je cindra nekako bila nestala. Sreća da j' finila va muzeje kade ju j' našal naš Cvetko Rado Doričić i posudil. Kako je on vrstan stolar, po uzoru na staru storil je dve nove. Cindra je slična tamburice, samo ima dve žice na keh se sope, a razmaki mej pragi na njoj su jednaki. Kako su si Doričići judi od muziki, ni tega ča oni ne umeju sost kad zatreba za kakovu feštu.

Šušnjevice i Žejane

Va zadnje se vreme o zajiku čuda poveda?

– Čuda se dela i čuda poveda. Najviše je tu storila Udruga »Tragovi«, ka je povezala istarska sela okol Šušnjevice i Žejane. Znači seh ki govore vlaški i žejanski zajik. Storen je i rječnik pa onda stavan na CD. Od fotografskeh zapisi nekadajnega živjenja storena je prvo digitalna arhiva za projekt nazvan »Očuvanje Maškog i žejanskog zajika«, a onda od slik paričana i ova izložba, ka za sada gre z mesta va mesto, a ka će na kraje finit va žejansken muzeje, a drugi del va Šušnjevice. Za ovu izložbu tiskan je i napošni katalog, ki je više od kataloga, skoro bi se reklo da je to knjiga o živjenju va Šušnjevice i okolice i o živjenju va Žejanah. Za ovu izložbu najviše su se potrudili Robert Doričić, presednik Udruge Žejane, Viviana Brkarić, ka j' zajubjena va svoj kraj i biva va Novoj Vasi, a seh na kupe drži Zvezdana Vrzić, autorica celega ovega velega projekta. Domaćin lovranske izložbi bila je Katedra čakavskega sabora Lovran, va ime ke je program otpiranja izložbi vodila Ivana Eterović, ka dela kako znanstvena novakinja na projekte Enciklopedija hrvatskog glagoljaštva na Katedri za staroslavenski zajik i hrvasko glagoljaštvo na Filozofskem fakultete va Zagrebe a koj je žejanski zajik materinski zajik od oca i materi.

Judi va seh spomenuteh seleh je se manje. Puno kuć je prazneh i ruševneh. Pomalo se gubi i zajik i kanat. Z decun se malo al niš već ne govori po žejanski, posebe va mešaneh brakeh pa nas jako veseli da još nekemu moremo pokazat su tu našu starinu na koj smo zgojeni.

Ala, sada na kraje, rečite nan neš i po žejanski.

– Početak je novega leta pa more jena čestitka, ča ne?!

A toc će beres »Beseda« želes tot maj bire de nov 2013. an. (Sen ki čitaju »Besedu« sretno novo 2013. leto.)